

Nr. 8
An. VIII
1884.

Gherla
15/27
Apr.

FEMEILE

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romania pre anu 10 franci — lei noi.

FEMEIA

— Studiu socialu premiatu cu 100 franci. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi nu ne-amu propusu in acésta medesta lucrare a disertá drepturile civile si politice ale femeii, vomu face inse o observatiune si adeca: Nici opositi'a d.-rei Lecluec la Paris, nici refusulu d.-nei Robinson la Malden de-a 'si platí taxele catra statu nu voru grabi, nu voru aduce inovatiunea asceptata. Se fimu drepti! Ori-ce reforma sosesse atunci cându spiritele suntu pregatite pentru ca.

Femeile se se silésca a-si afirmá demnitatea si capacitatea, cà-ci spiritele luminate le-au sustienutu totu-de-a-un'a si totu-de-a-un'a au fostu pentru ele; asia gasimu cà in secolulu XVI. Corneliu Agrip'a a scrisu „Despre escelinti'a femeii asupr'a barbatului“ si Diderot díce: „Cându femeile au genu eu li 'lu credu mai originalu de câtu in noi.“ „... Aveti pe femeia, díce Mazzini, companiún'a cu care se impartiti nu numai bucuriile si durerile vóstre, ci aspiratiile, cugetarile, studiile, si incercarile vóstre de imbunetatiri sociali. Aveti-o egala in viéti'a civila si politica. Fiti impreuna cele dóue aripe ale omenirii catra idealulu ce ne silimu a atinge“ si Buhner citéza cu simpatia pe Radenhausen in urmatórele: „Noi barbati trebuie se ne obicinuimu a considerá si a tratá jumetatea feminina a umanitatii nu cá unu obiectu de utilitate si de placere ci cá egal'a celei-alte jumetati.“ Gracia civilizatiunii secolulu XIX, femeile potu se sustiena susu si tare cà suntu soçiile egale ale barbatiloru lor. Déca

legile ne tienu totu minore acést'a e cà au apucatu de s'au facutu asia precum ele suntu adi, si cà reformele in legi se facu cam pe incetu, nu e casa inse, nu e coliba unde femeia se nu tronedie cá Dómna. Ea e stapâna deplina si egala barbatului in caminu si in societate. In ce menagiu unde domnesce dragostea, armoni'a si ratiunea si increderea n'aru fi bunu facutu aceea ce aru face femeia? Care barbatu convinsu cà si-a luat u o adeverata tovaresia nu gasesce bine chibzuitu, cutare séu cutare interesu casnicu? care barbatu de bunu sémtiu ce-si iubesse femeia nu se consulta cu ea, nu aproba séu nu primesce parerile ei cându ele suntu juste? care soçiu iubitu cu ardóre sincera cându la trecerea pragului càsii i-se deschidu braçiile afectuóse ale soçiei sale ce 'lu primescu cu dragu, 'lu mágae si i stergu fruntea obosita de grigile si ocupatiunile dílnice, nu vede inaintea lui pe a dóu'a fíntia a lui, pe egal'a lui, pe geniulu tutelar u caminului, unde sufletulu reintinerece si 'si redobândesce credintia si sperantia in viitoriu? Care barbatu bine crescutu face vre-o diferentia intre elu si alés'a lui, soçi'a lui cu care 'si imparte Destinulu. Eu nu credu cà adi femeile au a se plânge in contr'a legiloru cându suntu atât'a de susu puse de soçiiloru in sanctuariulu caminului! Déca póte suntu pré optimista, unu tribut u de iubire soçiuului meu scumpu, care me face se vedu printr'o prisma atât u de frumós a si asia de luminós a si unu omagiu afectuosu memoriei!

demnei mele sócre, virtuósa fíca a muntíloru nostrii cari ne-au conservatu cu datínele strabune límb'a si natiúnea, unu omagíu afectuosu — dícu mamei Fotini'a Jordache Stoenescu, nascuta Adritiénu, in Campu Lungu, loculu suveviríloru maretie si léganulu legendaru alu bravurii némului Romanescu si unde ea si-a petrecutu si terminatu in stim'a tuturoru o víetia conjugala esemplara ridicându-se cu demnitate in sfer'a mameloru modelu la tipulu adevératelorú matróné.

Se-o spunemu spre onórea secolului nostru cá acésta epoca a îmbunatatítu multu sórtea femeii vorbíndu de natiúnele civilisate; aci chiar' femeí'a din poporu, acésta brava, care din auror'a pâna 'n apusulu sórelui muncesce de-o potríva cu barbatulu se bucura adi de consideratí'a si increderea sociului ei; care din noi n'a audítu in gur'a tieranului nostru cându e vorb'a a sevirsi ce-va: „Se vedemu ce-o díce si bab'a,“ „se me vorbescu si cu nevést'a.“ Pretutíndeni, fia in casa pompósa, fia in modest'a coliba, déca barbatulu are íntrensulu acea nobletia de ínima ce n'o dá nici averea nici numele, existéti'a e unu buchetu de flori suave si profumatóre. Conditíunea femeii adi e ócestiune de bunu-i sémtiu din partea barbatului care se nu uite cá fericirea ce i dá femeí'a, sóci'a lui, mum'a copiiloru lui atérna si de elu. Eu nu credu cá femeí'a íncredintiatá de amórea si stim'a barbatului ei nu va fi cea mai démna díntre femeí, cea mai exemplara díntre sóci. Dá! femeí'a cu adevéru íubita si respectata se va ínaltá atátu de susu in cátu numai gračí'a angelica si íubirea sóciului ei o va potea íusočí in ímperíu demnitatii.

Dér' se vedemu pe femeia cá eroína. Istóri'a ne citéza o pleiada luminósa si unu scriitoríu díce: „In moméntele decisíve díntre víetia, femeile au mai multu curagíu decátu barbatii“ si bine díce; delicate si neputíntíose femeile concentréza in sufletulu lorú o fortia sublímá si unu curagíu pâna la abnegatíune. Ne suntu cunoscute o multíme de eroíne ce si-au facutu numele nemuritoríu íntru glóri'a si onórea patriei. Asia gasímu pe Iona d'Arc, pe Iona Hachette, pe Chínzica, acést'a vítéza ce in sec. XI. scapá Pisa de navalírea trabiloru, pe nemurítóreá Ligístatóre Landa. Ede, d'Arc ce dupa-ce 'si mántul tíer'a de ínvasia Aragonesa, 'si sacrificá víetí'a supusíloru sei pe care i cautá cu-o amóre materna de urícíós'a bóla cíuma; asemenea potemu cíta pe Regín'a Margaret'a díntre resbelulu celorú dóue rose care in acele ímpregíurari grave avú o atítudíne de miratu si desfasiura o energia mai multu decátu barbatésca. Ce vomu díce ínca de-acea legíune de brave Italiene cu cari in veci se va mándri Liena, patri'a lorú pe care cu unu eroísmu admirabilu o smulsera furíei cötropítóre a lui Carolu Quintu? Un'a díntre figurile maretie de Istóri'a libertatii popóreloru moderne e Maria de Pacheco, veduv'a nemuritoríului martíru alu índependentíei Spaníole, Juan de Padilla (sec: XVI) apoi in dílele

nóstre Anita Garibaldi, care luá parte cu elu la tóte luptele Eroulú uníunei Italiene. Ce suveníri frumóse nu-i consacrá vítézulu ei sóciú in pagíní nemurítóre; gasímu asemenea in aceste témपुरi pe Despina Canari in Greci'a care a luptatu cá unu barbatu pentru libertatea patriei lângá sóciulu si tatalu ei. Dér' óre la ce se mai trecemu hotarele Romanesci? nu gasímu noi aci marturii ínvederate de bravur'a Romanésca a femeíloru acestoru tíeri frumóse de pe déluríle caror'a bucíumulu cánta doínele de vitejia si ecoulu duce díntre secolu in secolu numele bravurii nationale? Nu aflámu noi in Munteni'a pe marínímós'a Dn'a Tudor'a, mum'a lui Miháiu Vítézu, pe dn'a lui Négoe Bassarabu, pe logodnic'a lui Tudoru Vladímírescu, eroulu libertatii, si pe mam'a lui brav'a Gorjéncá díntre satulu Vladímíru, care a sciutu se-i ínspiré dragostea tíeri si curagíulu pentru marírea ei? nu díarímu díncóce pe eroín'a de la Némtíu, carei se datoreshce mantuírea sceptrului strabunu, cá-ci a sciutu se aiba unu fiu Stefanu-celu-mare? Óre doín'a doínítí'a nu ne aréta ea pe femeí'a Romana cantându cá de ar' avé unu copílasíu í-arú face o descántaré se ajungá unu vítézu mare? Óre ac'éa ce scíe se fáca vítezii, nu e ea ínca si o vítéza?

Se trecemu muntii! Éta gasímu in frumós'a Transílvania pe logodnic'a lui Jancu, a vítézului Jancu, cunoscutu pentru bravur'a lui; ea trece cá sagét'a príntru ínamicí si reusíesce á-i dúce cu alte brave cá ea merinde lui si sóciloru lui in ascundítoríle muntíloru si déca aci gasímu pe Horea, Cíosc'a, Crísianu si altíi cá ei, se adaogámu la pleiad'a femeíloru eroíne cá-ci, díce Michellet, „este o regula la care nu s'a aflatu ínca níci o esceptíune, cá atátu barbatii cei mari cátu si cei míci suntu fíi mameloru ce au avutu,“ si asía e; se luámu ístóri'a popóreloru; lângá fia-care erou seu martíru alu maríríi omeníríi vomu aflá si o muma, o sócia, care í-au ínspiratu si in cari ei au gasítu angeli de íncuragíare si sprígínu mángáitoríu in oper'a lorú marétia Cine n'ar' poté dar' se deduca cá modéstele muncítóre Ardele, mumele celorú de mái susu ví-au ínflacaratu de bravura ímím'a filoru lorú marínímósi ce se hotáreshce a sdrobí lantíulu robíei. Cine ar' poté tagadú cá Horea nu-o fi audítu elu copílu pe maíc'a s'a oftáudu si dícându-i cu lacríme de amaratíune: „greu e júgulu de purtatú!“ si cá cu laptele ei plínu de dorulu Libertatii n'a suptu elu bravura si puterea de-a scí lupt'a sí murí pentru tíera?

Déca gasímu pe femeia in sanctuaríulu scííntíelorú, líteríloru, artelorú si in cámpí'a eroísmului, apoi si mái marétia o gasímu in templulu filantropíei; aci ea e Díetatea care schímba lacrímele in bucuria, durerea in fericire. Eminamente generósa, dotata de-o ánima sémfítóre avéudu santulu dar' alu compatíríi, femeí'a scía semená faceríle de bine cu profusíune in mersulu seu pe cararíle víetii. Amu cunoscutu in víetí'a mea unu

adeveratu tipu de femeia rara, un'a din acele figuri ce 'si lasà reflectulu pe secole si pe care seracii o numescu mum'a loru ér' cei ce o cunosc unu angeru, si sêmtiu cà 'mi facu o datorintia consacràndu-ti câte-va linii in memori'a acestei venerabile Romane, Modelu de soçia, modelu de muma si de femeia plina de demnitate Dómn'a An'a Davila, nascuta Racovitia-Golescu fù muma duiósa a orfaneloru; cunoscuta in Bucuresci si in tóta tier'a, si mai alesu in Polesci unde nu e coliba necercetata de famili'a s'a, unde nu e seracu care se nu-o fì vediatu mângaindu-i copilasii si ducêndu-le bolnaviloru doctorii, sanetosiloru pâne si imbracaminte, a re; resentatu cu demnitate pe generós'a si virtuos'a dn'a Elen'a Cus'a in Asilulu fondatu de acêsta buna Principesa si care adi sub patronagiulu Majestatii S'ale Regia'a Elisabet'a, cunoscuta pentru inalt'a s'a eruditiune si pentru inim'a s'a caritabila si pe care o gasimu in capulu tuturoru societatiiloru de binefacere nationala si prin lupta patriotica pentru luminarea tinerimii si pria staruintiele neobosite ale meritosului dlui Doctoru-Generalu si Eforu Davila a devenitu unu Institutu celu mai bine organizatu de la noi, unde barbati eminenti cá dlu Dr. Barbu Constantinescu predáu cursuri cu talentulu ce distinge pe acei ce imprascie cu placere lumina in poporu. — dn'a An'a Davila, femeia luminata, neprejudiciósa, blânda, patriota, de-o simplicitate majestuósa in portu si de-o gingasia admirabila in manierele nobile ce le avea catra ori-cine, volósa zimbitoré tuturoru, cari vediau intr'êns'o pe o adeverata Matróna si mai alesu copiiloru, fù o femeia modelu ce ne-a lasatu in animi regretulu adêncu prin mórtea s'a si in sufletu dorulu de-a imita cualitatile sale rari.

Mi-amu adusu aminte mai multu de dên's'a cându condeiu 'mi scrise cuvêntulu filantropia cà-ci dên's'a erá in sa-si Filantropia personificata.

Amu disu cà intêlnimu pe femeia si in templulu caritatii cá si intr'alu sciintiei; asia este; in tóte tierile civilisate suntu soçietati de binefacere, de moralitate publica, de cultura, de industria nationala etc., fondate, patronate, de femei. Femeia e angerulu tutelarulu alu natiuniloru; ea inlatura flagele, mórtea si miseri'a, exemplulu ni l'a infaçiasiatu in resbelulu din urma la care a luat parte fratii nostri. Palatulu, colib'a si bordeiulu a formatu trinitatea sublima si a trimisu braviloru „*Alinare* si *Mangaiere*“ Onóre secolulu XIX. care a deschisu femeii drumulu luminii cà-ci femeii i este datu de-a pasi falnicu printre natiuni purtându intr'o mâna stindardulu progresulu, in cealalta eunun'a iufatrîii popóreloru.

Eufrosina Homoricéuu Stoenescu.

CEARTA PENTRU NIMICA.

— Comedia intr'unu actu. —

Scen'a V.

Jorgu si *Elen'a* (soci'a s'a)

Jorgu (sosindu acasa nóptea târdiu)

A! buna séra, draga!

Elen'a (cu ironie)

Venit'ai, scumpulu meu?

Jorgu.

Si multu me semtu ferice, fiindu ér' lânga tine.
(Vrea s'o imbraciosieze.)

Elen'a (impotrivindu-se)

De ce asia ingraba?... Se fii mai statu in fine...

Jorgu (in parte.)

Ce vediu? E suparata?... Sciut'am, c'o patiescu!...
Ai dracului prieteni!... Dar' cum, s'o linistescu?...

(tare)

Te-ai superatu, Eleno?... Asculta-me iubita;
Veneamu spre casa togmai, cându unu amicu me invita
Se intru pe la dînsulu numai pentr'unu minutu.
Acolo... alti prietini!... M'au prinsu si n'amu potutu
Nici cum se scapu de dên'sii... Fii buna si me iérta!
Suntu vinovatu, sciu bine; chiar' mintea mea me cërta,
Si-asiu meritá acuma, cá si tu se me certi:
Dar' tu, atátu de buna, suntu siguru cá me ierti.
Asia-i? Raspunde-mi, draga...

Elen'a (cu indiferentia afectata asiedindu se pe una scauna lânga masa)

Eu?... Nu suntu superata...

Déca a mea presentia, in care alta-data
Unu rain de ferice diceai cá tu gâsesti,
Adi nu te mai încânta: poti merge cându poftesti,
Cá se-ti omori urítulu acolo unde-ti place.
Tu esti barbatu....

Jorgu (atinsu)

Eleno!..

Elen'a.

Cum vrei, asia poti face.

Jorgu.

Ce vorbe suntu acestea?... Visezi? s'au dóra glumesti?...
Ti-amu datu eu cându va, spunemi, privilegiu se te indoiesti
Despre a mea credintia si dragoste curata?
De acasa pe-asta vreme am mai lipsitu vre-odata?

Elena.

Nu dîcu acést'a...

Jorgu.

Spune-mi pe totu ce ai mai sfântu
Te-amu superatu eu cându-va macaru cu unu cuvêntu?

Elen'a.

Ba nici decumu...

Jorgu.

E bine?...

Elen'a.

Dar' omulu in viétia
La reu, cá-si la bine, cu 'ncetulu se invétia.

Jorgu.

Atuncea tu pe mine nu me cunosti de locu.
Ce-i dreptu, 'mi place viétia, cà-ci a juniei focu
E viu in peptu-mi inca; nu fugu in carnevaluri;
De sgomotu de petreceri, de musica de baluri

Bunii prietini.

In reverie.

Me aflu bine in cercuri voioase de amici:
Dar' nicairi, Eleno! nu-mi place, cá-si aici
In cuibulu acestu dulce si sfântu de fericire,
S'adormu pe-a tale bratie in visuri de iubire,
Lipsitu de sinu-ti gingasiu, si beatu de-alu teu amoru...
(Vre din nou se-o imbraşioiez)

Elen'a (impotrivindu-se si acuma, cu ironie).

Hm!.. pentru ast'a dara grabisi cu-atât'a zoru
Acasa lângă mine a te întorce 'ndata?...
I-ti multiamescu atuncea... suntu fôrte încântata...

Jorgu.

I-mi pare reu, Eleno, cá ast'felu 'mi vorbesti.
Prea aspra esti cu mine, prea reu me pedepsesti
Fiindu cá amu statu de vorba si eu trei-patru ôre
Cu amici-mi intr'o séra, amu meritatu eu ôre
Impunsa cu-asia cuvinte de tine se fiu?...

Elen'a.

Amici, s'au vre-o amici!... De unde potu se stiu?

Jorgu (atinsu).

Amici?!..

(stapânindu-se)

A! Eleno!.. la aspr'a incercare
Te-ai hotaritu tu astadi se pui a mea rabdare!
De nu te-asiu iubi, draga, cum nimeni n'a iubit,
Acuma, dieu, pe tine m'asiu super'a cumplitu.

Elen'a.

Frumosu vorbesci, din sufletu cá se-mi gonesti amarulu;
A tale fapte inse arata chiar' contrariulu.
Pentru prietini, numai nu-si uita cine-va
Asia de lesne cas'a si pe soçi'a s'a...

Jorgu (indignatu).

Eleno! ast'a-i prea multa!..

Elen'a.

Cine-i de vina ôre?

Jorgu (cu mania).

Destulu! — 'ti dicu; ajunga-ti! cá-ci nu mai amu rabdare!

Elen'a (asemenea).

Asia?... Destulu? Prea bine!... Me faci se te asteptu
Atât'a tîmpu cu dorulu si cu intristarea in peptu;
Apoi cându vii acasa, si-ti spunu a mea dorere:
Tu vrei se-mi inchidi gur'a? I-mi poruncesti tacere?...
Te supera ale mele cuvinte, nu-i asia?...
Se tacu voiesci tu dara?... E bine voiu tacea....

Jorgu (in parte).

I-mi pare, cá am scrintitu-o!..

(tare)

Tu nu me întielegi bine.

Eu nu dicu se taci, — inse... pricepe-vei in fine,
Cá vorbe, cá acelea, ce-mi arunca-si cu focu,
Nu potu intre noi, draga, se-si aiba nici unu locu. —
Dar' se lasamu acestea. E tîmpulu, mi-se pare,
Cá se dormimu in pace, uitându ori-ce intristare...
Ia dă-mi manut'i-a-ti mica, dreptu semnu cá mi-ai iertatu;
Pe buzele-ti de roza... Te întorci de cătra mine?...
Refuzi a mea rogare, cându ardu de doru?... E bine;
Dar' celu puşinu atuncea suride-mi unu minutu,
Se vediu, cá superarea dip senu-ti a trecu'u.
Nu stă asia de rece... S'au tîe dór' 'ti place
Se me privesci cum suferu?... Eleno draga!..

(In parte)

Pace!..

Nimicu!.. Adineóra cu vorba-i me sfêrsia,
Acum éra me omóra cu-a s'a tacere grea.
Ce-o fi patîtu?... Ce are?... scii cá se ingrôsie glum'a!
De unde se incepu ôre, si ce se facu acum'a?
Cum se gonescu mâni'a din sinu-i tulburatu?..

P. DULFU,

LUCULUS.

— *Novela originala.* —

Partea I.

Publiculu orasiului X. érá in unu feliu de mişcare;
agitatiunea s'a nu proveniá din cev'a mari eveneminte
politice, ci din o cauza multu mai importanta pentru
tinerime, anume: — carnavalulu se apropia de fine si
vêrtegiulu lui trageá pe toti dupa sine.

De catra séra, lampele incepeáu a se aprinde, da-
mele preumblându-se pe corso, priviáu ici-cóle toalet-
tele espuse in ferestile magazineloru de confectione.

Printre multime, doi tineri se întélnira.

— Servus Luculus!

— Servus, amice Géza!

— Dar' vîi astadi la serat'a acritiei Lilla?

— 'Mi pare reu, inse nu voiu poté luá parte; tre-
bue se me ducu la balulu romanescu.

— Ai minte? se preferi acestu balu seratei Lillei?
unde sum siguru, cá te vei petrece mai bine; tu scii, cá
ea te are in gratia si s'ar superá, déca n'ai fi de façiá.

— Ei, dar' detorinti'a, convenienti'a, sociala 'mi
ordona, se mergu la acestu balu, déca m'au invitat.

— La smeulu! Datorinti'a de cavaleru 'ti impune,
se lasi tóte la o parte, pentru serat'a unei femei fru-
móse... Ascultame; déca te incapáinezí chiar' a merge
la balu, dute, ai poté se faci insa, cum dice ungurulu
„cu o lovitura se prindi dóue musce“ si se vîi colo pe
la 11—12 ôre si la serata, scii... cându anima-i la culme
... hei?...

— Pe diei! tu ai idea buna. Spune deci compli-
mintele mele frumósei Lille si cá voiu face cum disesi.

Ei se despartira.

Luculus Banatianu abea mersé diece pasi, cându
éta cá fû agraitu de altu teneru, carele mai érá cu
unulu de braçiú.

— Vomu aveá la balu norocire?

— Da, la totu casulu — respunsé Luculus tre-
cându iute.

— De ce 'lu mai întrebi?... Scii cá elu nu vine
bucuros in societatea nóstra — disé grabitu tenerulu
Domitianu.

— Tu judeci prea copilaresce — respunsé Jovescu
asiediatu, — noi din contra trebue se ne aretámu
afabili cu dênsulu, ast'felu de procedari mai ingra-
ba intorcu pe cei retaciti.... Dar' se vorbimu de ale nós-
tre! Scii cá balulu nostru va fi fôrte interesantu de
asta-data? cá-ci voru fi mai multe fete carii acum se
voru initiá de „fete mari,“ apoi nemicu nu-i mai dra-
galasiu decátu aceste novicii, carii primescu rumenindu
angagiariile la jocu.

— Grigi, dar' de inima!... cá-ci domnisorulu Amor
voindu se-si faca unu picu de chef, va veni póte si elu
la balulu romanescu — se se jóce cu sagetile sale....

Pe la diece ore, sal'a otelului „Franci'a“ erá spléndidu illuminata.

Mamele siedeáu privindu cu indestulire cum se petrece fetele lorú.

In momentul acest'a mai ajunsé, de braçiu lu unui domnu, o copila tenera, a carei aparitiune scóse unu „Ah“ liú din tóte gurile. Erá tributulu de admiratiune, ce se-aduceá nou-sositei. Si ea meritá prea deplinu acést'a.

Hersili'a Jeromescu, sémena cu blondele madóne a lui Titianu.

Tali'a ei de inaltíme mijlocie, erá subtila si cu o tienuta gratiósa. Aveá unu profilu finu, nisce ochi mari vénéti, cu spréncene subtiri arcate si o guritia, cá o círesa. Dar' inca privirea-i dulce si surisulu dragalasiu imprumutatáu fíntiei întregi unu farmecu poeticu.

Dlu Jeromescu, pariutele ei, o facú cunoscuta mai multoru dómne.

Apoi dénsulu predede pe Hersili'a in grigi'a garde-de-damei, dn'a B.

Asia se vede cá domni'a lui erá veduvu, trebuí deci se tiena locu nu numai de tata, ci si de mama pe lángha fiic'a s'a.

Façi'a copilei straluciá de inocent'a bucurie.

Da, cá-ci in etate de 17 ani, asia puçinu se recere pentru cá se ne sémntim fericite. Durerile, amagirile ne fiindu inca destainuite, lumea întrega apare in splendórea unei lumine rosa ilusiunile, speranti'a, este bussol'a, ce ocarmueste fínti'a întrega.

Intr'unu coltiu alu salei, stateá unu teneru inaltu, elegantu, cu claculu sub-suóra, — elu pareá cu totulu, absorbitu in contemplatiuni.

Erá Luculus Banatianu, a carui privire urmariá pe Hersili'a.

Vis-a-vis de dénsulu, in cealalta lature a salei, mai stateá unu teneru, a carui façia palida formá contrastu cu puternic'a lui statura.

Stefanu Vernescu, fiulu adoptivu alu domnului Jeromescu, — cu manile incrucisiate pe peptu, privia melancolicu si dénsulu, numai la Hersili'a.

Acést'a numai ajungeá a jucá cu tenerii, ce se imbulziáu in giurulu ei.

Abiá odichni câteva'a mominte, cându Luculus cedându unui impulsu internu, grabl a rogá pe unu domnu din apropiere, cá se-lu presinte frumósei copile.

Vernescu vediéndu acést'a, 'si cá m incetí spréncenele, — fiindu-cá Luculus erá cunoscutu in orasiu de unu cavaleru neinvincibilu.

Dupa presentare si schimbarea câtoru-v'a cuvinte, Banatianu angagiá pe Hersili'a la valsu.

Mai inainte elu o tieneá cu-legeritate; in alu doilea alu treilea tour inse, cá nu cumv'a acést'a fíntia usióra cá o silfida, se dispara din braçiele lui, — probá a-i cuprinde tali'a mai binisioru.... mai strénsu...

Finindu-se valsulu damele se preumblá acompániate de barbati.

O dómna tenera priviá cá m costisiu, cá Luculus nu se departéza de Hersili'a.

— E posibilu — cugetá ea, — cá unu ténenu asia pasionabilu cá Banatianu, pe a carui facia frumósa se vedeá dejá ore-care blasare; carele iubisè si curtenisè dejá la atâtea frumóse pline de spiritu, — se afle acum placere a petrece cu o prunca cu care nu póte urmá nici o conversatie interesanta?

— Acestu Don Juanu va nebuni inca pe biét'a copila observa acum o matróna grasa — cá-ci elu nu vá luá nici odata o romana de nevésta; dór' mie mi-oru spusu cá face curte la Zabrányi Jolán si vré se-o petiéca...

Intr'aceste, Luculus totu vorbiá si priviá cu nesatiu la Hersili'a. Erá evidentu, cá teneréti'a si frumseti'a ei incepeáu alu incatusiá.

Ér' déns'a inca se vedeá a petrece bucurosu cu elu. Nu-i mirare; dénsulu posiedeá alure de cavaleru, conversatiune desterá, cualitati ce impresionéza ingraba pe-o féta fora esperintia.

Music'a cântá cuadrilulu.

Luculus 'lu jocá éra cu ea.

In invértire, ros'a ce decorá peptulu Hersiliei, cadíu la pamentu.

Banatianu o aredicá si far' cá se-lu observe cenev'a o saruta, in tēmpu ce unu dulce floru í-i trecú prin anima....

— Domnisióra, — díse elu, — dt'a nu mai ai lipsa de ros'a acést'a, — esti bine si fara ea, — te rogu, dà-mi-o mie.

— Tiène-o dara; se vede cá-ti placu florile — respunsè ea zimbindu.

— Da, le iubescu... mai cu séma acele, ce cadu de pe unu peptu frumosu....

Hersili'a rosí tóta; ea 'si plecá pleópele in josu dicéndu:

— Dle, dà-mi mai bine indereptu flórea.

Complimentulu meu m'a stricatu — cugetá elu — am uitatu cu totulu, cum se vorbesce cu asia fetitia inocente dar' me voiu corege.

— Ei bine, 'ti redáu ros'a de si cu regretu; vediu cá vréi se me pedepsesti si eu me supunu, cá-ci unu ângeru cá dta, nu póte fi decátu jude dreptu. Értame totusi se apelezu odata la grati'a dtale...

Dicéndu aceste, 'si apropia capulu mai tare de ea si o privi in ochi.... cum scieá numai dénsulu privi!...

Acésta privire strabatú cá o sagéta si se oprí dreptu in anim'a copilei.

Siretiulu baiatu alu Afroditei — 'si pusesè mân'a in jocu...

Luculus erá eruditu in de-aceste;... vediiú indata, cá nu mai are lipsa de apelatiuni ulterióre, — ochii

lui demonici ispraviáu tóte si câscigara procesulu de-o eam-data.

Sub ast'felu de impresiuni se termină cuadrilulu — si tocmai la tēmpu cã-ci ambii, nu mai audiáu deja comandarile arangieriului; candu acest'a strigã eté, ei faceáu tour-de-main si vice-vers'a.

E bunu obiceiulu nostru de-a adaugã unu valsu la capetulu cuadrilului. Altcum valsulu e mai placutu, mai discretu decãtu cuadrilulu. Acestu din urma tradéza publicului distractiunea ori confusi'a cutarei parechi, pâna cându valsulu, majestosulu valsu, acopere, ascunde tóte in vârtegiulu seu; omulu sbóra cu fiint'a iubita fãra grigã si dupa placulu seu, si nu umbla mecanic dupa drag'a voie a arangieriului. De acea se póte dice cã valsulu este dantiudu favoritu alu amorosiloru.

De asemenea parere erã si Luculus cu Hersili'a, cându dupa cuadrilu se pusera era a dansã cu insufletire crescãnda. Si cine ar' poté descrie valorile de sēmtiēnte ce-i agitãu?...

Sosì paus'a.

Luculus privi la orologiu.

Ah, afurisitulu de Géza, carei luasē apromisiunea pentru serãt'a Lilei Dérkóvi. Se mérga acum, cându si-ar' petrece mai bine si se sēntiē asia de fericitu!...

Inse n'avea incatròu, cã-ci unu barbatu nu-si calca cuvēntulu.

Luculus potea dupa usu, se dispara din balu, anin'a inse nu-lu lasã se mérga fãr' a-si luã nòpte buna dela ace'a, carea numai erã acum straina pentru dēnsulu.

Éra Hersili'a, erã multu mai tenera decãtu se scie ascunde regretulu, ce-i causã intentiunea lui de departare.

Dlu Jeromescu s'apropia acum de fét'a lui. Elu schimbã cãtev'a cuvinte si cu Luculus, cã-ci 'lu cunoscea mai de multu dejã, ba cu parintele acestui'a traisē in deplina prietenia, pâna se aflã in vietiã.

— Vomu merge si noi acusi acasa — disē tatalu eatra Hersili'a — cã-ci me temu sē nu-ti strice prea multulu jocu.

— Bucurosu me ducu chiar' acumu, déca voiesce tat'a — respunsē ea suridiendu.

Lui Luculus i-ar' fi placutu se multiemésca aceste copile ascultatóre....

Dlu Jeromescu intrebã acum pe fiulu seu adoptiv, Stefanu, carele stateã palidu cã o statua:

— Cumu-i fiule, tu nu-ti petreci?

— Nu,... e prea mare imbulzala....

Hersili'a inca î-i imputã:

— Frumosu, dela tine Stefanu, se nu me angagiezi nici la unu jòcu!

Stefanu fù inse cu atentiune la tóte; — observã cã Hersili'a s'a amorisatu in Banatianu. — Dēnsulu suferiã cã-ci iubiã....

In locuinti'a actritiei Lilla Dérkóvi s'adunarã vre-o dōuedieci si patru de persóne, intre care si cãte-va femei.

Afara de cinci actritie se aflã de facia elit'a tenerimei magiare din X.

Se vedeã a fi dupa cina, cã-ci societatea intréga erã in deplina voia si deslantata.

Champagneulu, fîresce contribuisē multu la foculu racheteloru spiretuale.

Lilla cu legeritatea, ce o caracteriza, presidã acēsta companie de bonvivanti.

Ochii ei aruncãu schiantei la audiulu complimenteloru ce i-se faceáu din tóte pãrtile.

Cu tóte aceste, ea scaiã unu suspinu vedindu cã tēmpulu trece si unulu din óspeti nu mai sosese.

Baronulu Kùrtösi Ákos, carele siedeã de-a drépt'a ei o si intrebã, cã de ce a oftatu asia adēncu?...

— Nu sciu, póte voiu avé si eu cauza cã se suspinu.

— Cându cinev'a i-asiã de dragalasia si adorata de toti cã dt'a, atunci nu esista cauza de oftatu.

— Credi cã o actritia n'are alta dorintia decãtu a fi de toti in asemenea iubita?

— Apoi dá, cã-ci amorulu particularu nici nu i-s'ar' rentã, fiindu femeile si in specialu actritiele, variaza desu in afectiunea loru — respunsē baronulu.

— Ei si dvóstra, domniloru, de ace'a si iubiti póte actritiele, nu numai cã ve delectéza la scena ci si pentru cã vi sémēna intr'un'a adeca — in infidelitate!...

— Se póte — respunsē elu ridiēndu, — si eu, nici nu ve condamnu pentru acēst'a. Noi fugimu dupa d-vóstra si cându ve ajungemu,... ne lasati si incepeti a fugi dvóstra dupa altii si asia mai departe; acestu cursu ne animéza cã *steep-chase*-ulu pe vēntori....

La o masa in apropiere, se jucãu cãtiv'a de-a cartile. Géza inca erã intr'acēst'a — elu priviã ingrigiatu spre usia cã nu mai sosese Luculus, — ar' fi cerutu bani imprumutu dela elu....

Ér' Tihamér, carele aveã si o vóce placuta incepù a cântã ari'a bachanta din Lucrezia Borgi'a, si cându ajunsē la cuvintele:

„Non contiamo l'acerto domani

Le quest' oggi n'e dato goder“

intrã Luculus in launtru. Façi'a Lillei se'nviosiã; elu mersē dreptu la dēns'a, si se scusã cã-ci vine asia târdiu.

— Mai bine târdiu decãtu nici cum, — disē ea intindindu-i mân'a.

Luculus ocupã locu lângã Lilla.

Elu vorbiã.... iuse fãra interesu.... cã-ci pareã cuprinsu de gânduri.

Ea-i surideã ademenitoriu; ochirile ei si tóte apucaturile-i mestere remaserã inse fãrã efectu inaintea

lui. Elu audiá inca valsulu si i pareá cã jóca cu Hersili'a.

— Ti-ai petrecutu bine? — intebã ea — n'ai potutu se ví mai de tãmpuriu la mine, sci cã me ducu la teatrulu din A. in septeman'a urmatóre si atunci cine scie cându ne-omu mai vedé.

Elu i respunsè cev'a rece, distrasu. Ea 'si mușcã busale cu manie si se cautã in oglind'a de vis-a-vis cã se vedea cã frumósã-i inca, — cã-ci pãn'acum totu dëns'a 'si parasiã mai antãiu amantii, si éta acum asia se vede, cã pe ea o parasesce amantulu. Ah! ast'a n'ar' fi cre-diutu-o nici-odata.

Luculus intru-adeveru urì pe Lill'a, elu abia asceptã se mérga acasa, cã se póta fi singuru cu gãndurile s'ale.

Tóta nóptea se luptã cu pasiunile s'ale analiza, cã se se convingã, cã in adeveru iubescce dënsulu seriosu pe Hersili'a, séu este numai sub puterea unui farmecu trecatoriu?... Acusi cugetã un'a, acusi alt'a. Vedeã inaintea s'a o viétia plina de amoru si fericire, a carui punctu luminosu erã ea. Apoi éra-si se ivea alta icóna in mintea lui, care de si straina animii s'ale, dar' corespundeã mai multu ambiuniloru lui.

In fine vócea animei parù a inecã momentanu pe ace'a a ambiuniei; elu se hotari a remanè pe lângã Hersili'a.

A dóu'a-di mersè la Hersili'a in visita si-i declarã amoru.

Ea in fragedinea si inocenti'a ei ì-i descoperi fãrã reserva — cã-si impartasiesce amoru lui. Ast'feliu, pactulu animei loru, parea inchiatu.

Asia-i cã ast'a a mersu repede — cu putere de vaporu?!

Dilele ce urmara dupa-ace'a erãu pline de ilusii, visari. Ele semenãu unei primaveri prea tãmpurie, a carei caldura escesiva face cã prin minune a inverdi tóte vegetalele, desceptãndu óre-cum temeri de o bruma ori crivetiù, ce ar' poté nimici si aruncã tóte in braçiale amortite ale iernei...

Dlu Jeromescu aveã presèmtiri rele: audise deja multe de tóte, vorbindu-se despre Banatianu, deci erã ingrigiatu si voiã selu întrebe, cã cu ce scopu ambla si declara amoru fetei lui! inse Hersili'a 'lu rugã plãngëndu se nu o faca acést'a, cã-ci elu s'ar' poté vatemã. Unu barbatu de onóre se indignéza usioru, déca cinev'a ì-i cere socotéla de sèmtiemintele lui cele mai curate si leale.

Betrãnu lu clatinã din capu si tacù; — mai asceptã, se vedea, cum se vá desvoltã luerulu.

Acéstã stare tienù din januarie pâna in martisioru.

Erã tocmã diu'a nascerei Hersilie; ea primí dela Luculus unu buchetu pomposu de rose in acaroru spini

„Amiculu Familiei.“ An. 1884 Nr. 8.

se inghimpã indata incercãndu-se a scóte o rosa din elu, — ce'a ce dëns'a 'si esplicã de unu reu omenu.

Adeveratu, cã elu din acea dí, incepù a-o cercetã totu mai raru, a fi totu mai distrasu, pâna-ce in urma 'si luã adio dela ea, dicëndu cã are de-a caletóri.

Atãtu tienù totu visulu,... urmã apoi desceptarea, realitatea góla.

Se póte inchipul suferinti'a tinerei copile in a carei peptu amorulu abia 'si facù cuibulu, cându o mãna cruda si vení a-lu sfarimã!

Luculus mersè apoi prin strainatate, — la re'ntórcere se opri in Clusiu pe câte-va septemani. Aici se dícea, cã curtenea la un'a si alt'a, altii dícea cã vré se si incredintieze cu o féta bogata s. a.

Aceste erãu numai scornituri, elu re'ntórse in X. dupa o absentia de patru luni, — numai merse la Hersili'a, din contr'a pareã a-o incungiurã frecuentãndu numai societatile straine dënsi.

Intr'aceste tãmpulu totu sburã... suvenirea lui inca incepeã mereu a se palí in mintea Hersilie, amorulu nu se inradecinase póte cã afundu in anim'a ei, usioru 'lu potù plivi deci cã pe o buruiãna ce avea numai forma de flóre, dar' in sine contineau veninu.

(Va urmã.)

LUCRETIA C. OLARIU.

La inmormentarea

Leontinei Colceriu ¹⁾

O! négra-í vecinici'a frumósã Leontina!
De ce asia de iute grabesci pre calea ei?
Ai fostu dóra in lume machnita si straina?
Si n'ai fostu cunoscuta de cei ce au fostu ai tei?!

Nu! asta nu se póte... cã-ci tu ai fostu in lume,
O flóre dragalasia, unu scumpu, unu gingasiu crinu,
Ér' cei ce te 'nconjóra, iubi'au alu teu nume,
Cu dragostea ce-o pórtã o mama dulce 'n sinu. —

Dar' ceriulu cându suride, si ascept'a cu iubire,
Iubi't'a t'a fientia, mai poti tu resistã?
Nu! cã-ci in ast'a lume, ori-care fericire,
E umbra, comparata cu cea ce vei gustã. —

In lacremi, in durere pre urm'a t'a suspina
O mama-ãdëncu machnita, dar' tu suridi doiosu,
Cã-ci viétia t'a in ceriuri, e dulce si senina —
N'o schimbi pre fericirea ce-o gusta ómulu josu. —

Sborat'a-i susu la ceriuri, de angeri dulci rapita,
Unu unchiu lasandu in urma cuprinsu de dureri mari,
Si-unu tãneru ce-aseptasè minut'a fericita
In care se 'ti jure iubire la altariu.

Zimbesci, zimbesci cu jale si mergi in calea drépta
Cã-ci scí cã fericirea din raiulu celu seninu, —
Intrece 'nchipuirea, si ea cu doru te-ascépta,
Se legene-alu teu sufletu pre dulcele ei sinu.

GEORGIU SIMU.

¹⁾ Cãntatu de chorulu teologiloru din Blasiu.

TESAURULU DE LA PETRÓS'A

seau

„CLOSC'A CU PUII EI DE AURU.“

— Studiu arheologic. —

(Urmare.)

O analogia cu cultulu sciticu alu paseriloru o gasim si in mitologi'a daco-romana, unde ne potemu convinge de natur'a acestui cultu, care in antichitate era atatu de inflorit si respanditu in tota Europ'a. Paserile iau in mitologi'a daco-romana chipulu de omu, traiescu in palaturi de auru seau de feru cu familielu loru si marita adese fetele loru dupa feciori de imperati. Ca omeni au facultatea de a se preface era in paseri seau alte vietati si dispunu de-o putere supr'anaturala, domnediesca, sciindu si prevestindu sörtea ömeniloru ajutandu-i seau resbunandu-se asup'r'a loru. Ele suntu dupa cum dice poporulu Romanu paseri nesdravene. Poporulu crede pe paseri cu cautaturi batatöre la ochi, pre cari nu le-au vediutu nici-odata, ca au se aduca calamitati, böle si fömete si povestese de „paseri cu rostulu de feru,“ cari dupa credinti'a lui se aräta in tiära numai atunc'a, cändu are se fie vre-o fömete mare.¹⁾ Asiä e pajur'a seau acir'a la Romanulu o pasere uriasa si nasdravana, cu o putere estraordinara, care petrece in cealalta lume, in lumea cea negra si strabate intr'unu momentu resaritulu si apusulu²⁾ intunecändu-se la a ei sosire ceriulu, vejaindu vezdichulu si tramurändu pamëntulu.³⁾ Dupa o legenda poporala suntu pajurele de asta-di doi frati sermani blastemati de mum'a loru, pre cari le cauta soriör'a loru prin tota lumea, pana-ce o indrepta o baba betrana, ce siedea pe vatra si lucra spre unu palatu de feru pe vörfulu unui dealu förté inaltu si piedisiu, unde i-i pasiesce o pajura, dara netienendu promisi'a loru data de a nu vorbi siese ani cu nimenea, remaserä fratii ei pajure pana in diu'a de astadi.⁴⁾ Dupa o alta legenda romana are pajur'a, ce locuesce intr'unu palatu de feru, o fata förté frumösa, par' ca-i „rupta chiar' din sätulu söre,“ cu care se impretinesce o fata de unu imperatu, care fugise din caus'a ca era se se marite dupa fratele ei.⁵⁾ Fat'a imperatului ademenesce, dupa-ce fura mai multe unelte de fermecatoria ale pajurei, ca o cutia, care se preface intr'unu munte pana la ceriu, o perie, care devenia codru, si o naframa, ce se facea lacu de lapte,⁶⁾ pre fat'a pajurei de a merge la curtea imperatului, la fratele ei. Smeulu le urmaresce cu o falca in ceriu si cu alt'a in pamentu, fara a le poté cunosce, ca-ci fat'a imperatului, semtiendu ca o arde in spate o caldura nepomenita, se preface prin ajutoriulu unelteloru luete din palatulu pajurei antäiu intr'o „manastire risipita si incarcata de muschi,“ apoi intr'o föta voinica, era fet'a pajurei intr'unu popa betranu cu barb'a pana in genunchi si apoi intr'o holda de grau inalta ca trestia.⁷⁾ Se ia pajur'a singura dupa dens'a cu o falca in ceriu si cu alt'a in pamentu ca vöntulu si gändulu, dara fet'a imperatului

arunca cuti'a inderetu si unu munte inaltu pana la ceriu se redica in spatele fugindiloru. Cu multa ostenea 'si face locu pajur'a prin acestu munte, dara indata se si radica in dosulu fugindiloru unu codru desu, de nici radiele sörelui nu-lu poteau strabate (fet'a de imperatu aruncase peria). Trecändu pajur'a si prin codrulu acest'a, arunca fet'a de imperatu cea diu urma unelta, naframa, unde apare unu teu de lapte. Fet'a pajurei se preface intr'o ratia de auru, er' fet'a de imperatu intr'o böre lina, ce mana ratia inöce si incolo. Pajur'a inse sorbindu la lapte, crepa si fetele ajungu la o fantana langa mosi'a imperatului, unde fet'a pajurei arunca de resbunare pentru mörtea mamei sale pre fet'a imperatului, in ea, in care se ineca. Fet'a pajurei vediendu-o mörta se arunca si ea in fantana si din ele cresc doi paltini frumosi. Unu porcariu taie o tilinea dintr'unu paltinu, care incepe a cantä sörtea feteloru amendoue nenorocite. Ajunge veste despre ast'a si la feciorulu imperatului, care aduna din inträga imperati'a, ca „se chibzuesca vre-o apucatura.“ Dara töte 'su inzedaru! In urma sosese unu betranu schiöpu motacaindu, care sfatuesce imperatului, ca fiulu lui se se prefaca mortu, unde fetele voru esi se-lu privighiedie si se-lu bocesca. Fiulu imperatului se preface mortu, tota curtea ia doliu si amendoue fetele se asiedia langa elu, incepöndu alu bocä. Dar' feciorulu de imperatu, care se uitä numai „asia cu cod'a ochiului,“ pusé indata man'a pe fet'a pajurei,¹⁾ logodit'a lui. Intr'o colinda romana stä maic'a Domnului in pol'a ceriului si raiului, torcöndu unu firu de auru, spre a face unu vestmentu pentru fiulu ei celu sätu, äca ca vinu pe neaseptate siöimii rapitori, apuca firulu de auru si sbora in ceriu, tiesöndu din elu „cuibulu pre placutu“ — „lun'a“; puii loru inse se prefacu „in stele maruntiele si lucéferele.“²⁾ Cuculu de inainte era dupa credinti'a poporana cu pene de auru, dara prindiendu elu intr'o vreme pre soçi'a s'a Sava in iubire cu privighitörea, cu o pasere „asiä de mica si urita, pe cändu elu cu pene de auru,“ a parasitu-o si s'a dusu in cealalta lume.³⁾ Era apele dintre hotare, unde scalda ciörele puii loru golasiei, se intrebuintiedia de babele romane ca farmece rele, spre a strica pacea si liniscea aitui'a. Din aceste ape iäu babele nöptea nevediate de niminea de nöue-ori câte trei stropi in vasu si dupa-ce au incinsu in apa trei fire de paru de lupu turbatu, dice unele cuvinte magice.⁴⁾ Dupa credinti'a poporala facu rëndunelele cuiburile loru prin podurile ömeniloru numai pentru norocirea loru si e mare pecatu si se va intempla mare nenorocire, de le va omori cinev'a, seau de le va strica cuibulu loru, ca-ci „ele suntu sfinte, suntu gainele lui Ddieu.“⁵⁾ Afumarea cu patululu din cuibulu unei rëndunele se fie celu mai bunu medicamentu contr'a friguriloru.⁶⁾ Paserile prevestescu dupa credinti'a poporului evenimente, schimbarea tempestatii si anutimpuriloru. Cätra paserea Sarc'a seau Tiarc'a se adresedia Romanulu:

De vei grai de bine
Se fie de mine,
De vei grai de reu
Se fie de capulu teu.⁷⁾

¹⁾ Simeune Marianu, Ornitologia poporana romana, Cernauti 1883, t. I. f. 192.

²⁾ S. Marianu, ib. t. I. f. 139.

³⁾ S. Marianu, ib. t. I. f. 147.

⁴⁾ S. Marianu, l. c. t. I. f. 154—164.

⁵⁾ Gregorie Sima: Pajura, poveste, in Convorbiri literare, I. Oct. 1883. f. 273.

⁶⁾ Gregorie Sima, l. c. f. 274.

⁷⁾ Sima, l. c. f. 275.

¹⁾ Greg. Sima, l. f. 276—278.

²⁾ Marianu, op. cit. f. 115—117.

³⁾ Idem. ibidem. t. I. f. 3.

⁴⁾ Idem ibidem t. II. f. 29.

⁵⁾ Idem ibidem t. I. f. 115.

⁶⁾ Idem ibidem t. I. f. 117—118.

⁷⁾ Idem ibidem t. II. f. 56.

Dara prin paseri trimite Romanulu, iubirea s'a fratiloru Romani di alte tieri. Asiá dice elu intr'o poesie popolara:

Vrabiutia de pe dealu
Sbóra de graba 'n Ardealu
Si te 'ntórce de ne spune
Ori vesti rele, ori vesti bune,
Si ne spune de mai suntu
Fрати de-ai nostri pe-acestu paméntu:
De-oru fi vii se me rapediú
Cá intr'o clipa se mi-i vedu;
De-oru fi morti se mi-o resbunu
Cu-o maciua de alunu,
Ce i buna de resbunatu
Pre cei morti de inviatu ¹⁾.

Óre astfelu cá la Romanii de astadi se fi fostu cu o mia de ani si mai multu in Sciti'a, ale carii orfeuraria religiósá ni aréta si astadi o fantana straina si ferósá, o imaginatia intunecata si sumptuósá selbategia a unoru popóra crude si resboinice, la cari deci indieirea tipurilor zoologice erá mai probabile cá la celealalte popóre ale Europei si dintre ai caroru idolii de auru ni se representa acésta „cloşca cu puú ei“ din tesaurulu de la Petrós'a?

Pre Venus Anaitis cum si tupurile zoologice consacrate ei le aflamu representate nu numai in obiectele din tēmpurile ei, ci si pre cele de natura mireana, cá pe braçiare, panerasie, dara chiar' si pe diademele si mitrele capiloru încoronati ai Scitiei, Persiei si Armeniei si mai alesu la dinasti'a Arsacidiloru si Sassanidiloru. Pe cele din urma devinu tipurile zoologice de timpuriu de a infaçisii stemele seu emblemele stapēnirii. Obiectele din tesaurulu de la Petrós'a faceáu parte din avutiile unui capu încoronatu gotu, venitu din Sciti'a.

Din tēmpuri necunósute locuiau printre Gotii Sciti in locurile mocirlóse ale lacului Meotis lângá marea négra, ce o numiau Ovim seu Oerim. Gotii intreteneau continue relatii comerciale cu Scitii si mai alesu cu Aorsii lângá ríulu Tanais, cari mijlociau comerciulu intre celelalte popóre scitice si babilonice. Aorsii amblau in strae de auru. Metalurile din muntii Uralului si a Sibiriei exploatau Isedonii, dupa Strabo, Arimaspii, cei cari aveáu numai unu ochiu singuru, si Imperboreii. De la Sciti adoptara Gotii orfeuraria cea ingradita, care o latira apoi cu cea gotica in migratiunile loru din evulu mediu prin tóta Europ'a, unde deveni ea basa orfeurariei ingradite moderne. I-i straniu chiar', cá mai tóte obiectele de orfeuraria ingradita scitica din museulu Ermitagiului din St. Petersburg s'au gasitu in Palus-Meotidei. „Se nu ne miramu,“ dice d. A. I. Odobescu, dara prin religiune infundate ale Olbii si Volgai si mai puçini inca déca pe tiermurile Palus-Meotidei aflamu remasitiile cele mai vechi ale unei arti speciáli, care impreuna cu principalii ei cultivatori, Gotii au trecut mai apoi si treptatu in câmpiele romanesci de sub Carpati, pe malurile panonice ale Dunarii centrali si in câte-va diecimi de ani s'a respandita pe ambele póle ale Alpi-loru in Lombardi'a si Burgundi'a, apoi in Gali'a, in Iberi'a, in Britanni'a. ²⁾

(Va urmá.)

¹⁾ V. Alesandri, Poesii ale pop. roman. p. 317.

²⁾ Odobescu, op. cit. f. 221.

RECUNOSCINTIA.

La unghiulu stradei Dunkerque, la Paris, s'au clauditu cinci case, din cari un'a forméza coltiulu intre strad'a Dunkerque si Faubourg-Poissoniere.

Ar' fi nefolositoriu a vorbi de aceste case noi cari voru semená, indata ce voru fi de totu sfirsite, cu tóte acelea cari se construiescu in celelalte cartiere... Pe loculu inse ce ele ocupáu se afla, in 1869 o casa de puçina valóre, care apartienea atunci dlui L..., unu avutu manufacturariu din Levalloir-Perret. O hotie facuta in acést'a casa fú punctulu de plecarea alu unei istorii romantice pe care ne-a spusu-o chiar' d. L... si care n'a fostu nici odata istorisita nimenuf.

Hoti'a nu erá de-o mare insemnatate. Se furasera câte-va lucruri mici si unu ciasornicu de parete. D. L... nici chiar' nu facuse vre-o plangere, cându intr'o dí o scrisóre anonima 'lu facu se scie adres'a hotiului.

Mai 'nainte de-a spune cev'a comisariului de politie, d. L... voi se se asigure insu-si déca amenuntele ce i-se tramisera erau adeverate. Elu merse la locuinti'a aretata, o casa fórte urita, care se inchiria mobilata, in pasagiulu Saint-Hippolyte, boulevardulu Choisy.

Intrându aci, vediu cea mai mare miserie: o femeia bolnava si copii fara pâne, si fórte fú mişcatu.

— D-t'a esti care mi-ai furatu acum trei luni, díse elu cu asprime barbatului; éca scrisóreá care te acusa.

Omulu pe care 'lu vomu desemná sub numele de Victoru, ingalbiní, se clatiná si ingâna câte-v'a cuvinte.

— Asiú potea se te facu se mergi inaintea curtii cu jurati, díse d. L... dar' nu facu nemicu. 'Ti lasu ceea ce mi-ai luat, dar' cu conditiune se nu mai reincepi. Traiesce cá unu omu onestu, nu-ti ceru mai multu de cátu atâ'ta.

Victoru, interdisu, uimitu si cu lacrime in ochi ingenunchiá inaintea binefacatoriului seu. Emotiunea 'lu impededá se vorbésca.

— Oh! domnule, murmurá elu, este unu lucru mare cea ce faci! 'ti multiemescu pentru soçi'a si copii mei... Nu voiú uitá nici-odata acést'a . . . . .

Diece ani mai târdiu, la 5 Mai 1871, pe cându armat'a comunei erá in resbelu cu armat'a din Versailles, d. L... fú arestatu pe boulevardulu Saint-Martin, in urm'a denuntiarei unei femei. Fú condusu la Chateau-d'Eau, se gasira asupr'a-i hartii cari poteáu se face a se presupune cá aveá relatii cu guvernulu d-lui Thiers.

— Acést'a este unu spionu, díse comandantele de serviciu, se se inpusce indata.

D. L... ceru se i-se acóde câte-v'a óre, dar' i-se refusá cererea. Apoi i-se legá ochi si mânele. Nu mai erá sperantia se scape.

In acelu momentu, intrá in curte unu siefu de batalionu si vediendu aceste funebre pregatiri, privi pe celu ce erá se fia impuscatu. Dar' abia radicá ochii asupr'a-i si scósé unu tşpetu de surprindere alergându spre comandantu.

— Dati libertate acestui omu, i-i díse elu cu unu tonu pe jumetate poruncitoriu si pe jumetate rogatoriu. Este unu adevratu patriotu, si respundu eu de dēnsulu.

— Atunci nu scii cá este unu spionu?

— Sciu cá nu trebue se móra... Déca me voiú fi inasielatu, me veti impuscá pe mine,

D. L... fú indata liberatu.

— Cetățiene, dîse o voce miscata adresandu-se catra șeful de batalionu, mi-ai scapatu vieti'a, te rogu spunemi cum te chiama?

Si șeful de batalionu i-i respunsé incetu:

— Suntu Victoru caruia d-t'a i-ai scapatu onóra.

Academia Romana — In 4/16 Aprile regele si regin'a Romaniei au asistatu la ședinti'a de inchidere a Academiei. Maiestatele Loru au conversatu cu membrii ei si si-au exprimat dorinti'a de ai revedé in sesiunea viitoare pe toti intrunuti, cá se lucrede mai departe pentru dezvoltarea șentimentelor patriotice si pentru inaltirea némului romanescu.

Lumina electrica in Sinai'a. — In ver'a acésta Sinai'a se va ilumina cu lumina electrica.

Armata noua. — In Dobrogea s'a infiintiatu unu batalionu de dorobanti, cu resiedinti'a in Constanti'a, si doue escadrone de calarasi, dintre care unulu cu resiedinti'a in Tulcea, ér' celalaltu in Constanti'a.

Printiulu Muntenegrului Nichi'a are de gându se dea poporului seu o constitutiune si se creeze o camera de deputati.

Printiulu bulgariei. — In 9/21 Aprilie a fostu in Bucuresci principele Alexandru alu Bulgariei si a facutu o visita M. S. Regelui Romaniei. Principele Alexandru a luat dejunulu la palatu, si dupa amédiadi a plecatu la Ruscicu.

Atentatu pe drumulu de feru. — La Seic'a-mare puse unu individ, pâna acum inca necunoscutu, Joi'a trecuta sér'a 15 snopi de fașine pe șinele drumului de feru. Trenulu, care venia la 10 ore dela Sibiu, a fostu opritu, fara se ésa din șine. A intardiatu numai cu o ora. O ancheta judecatoréscă cercetéza dupa faptuitoriu, care póte cá a voitu, cá se deraieze trenulu seu se-si resbune asupr'a cantonerului, scotiendu-lu din pâne.

Fracuri rosii. — Barbatii din clas'a eleganta a Parisului s'au desgustatu de fraculu negru pe care 'lu póta toti chelnerii. Unu li onu parisianu aparú intr'o séra in salonulu coatesei x. in fracu rosii de colórea carminulu. La inceputu ridéu toti pe 'nfundate, acum inse fracurile rosii suntu la moda.

Cane care citește. — Eruditulu englezu John Lubbock a incercatu se faca pe cânele seu se citeșca. Pe unu castronu, in care-i dá mâncare, a pusu unu biletu pe care e scrisu Food (mancare), ér' pe altu castronu in care nu e nimicu a pusu unu biletu nescrisu. Cânele s'a invetiatu acum se duca stapânului seu de câte-ori i-e fóme, biletulu celu scrisu, si 'lu gasesce chiar' din mai multe bilete amestecate.

Unu advocatu jidanu pacalitu.

Unu jidanu botezatu cu diploma de advocatu, dorea se-si deschida cu ori-ce chipu cancelaria chiar' in carnavalulu trecut, nu avea inse bani S'a hotaritu dar' se se însóre. Acést'a hotarire a comunicatu-o si unui prietenu alu seu crestianu care iute, i-a sciutu recomandá o partida buna din satulu vecinu.

— Proprietariulu S... frate, are o féta frumoșá si buna dia a carei diestre vei deschide 6 cancelarii.

— Prea bine, prietene, e chiar' de potriv'a mea! respunsé advocatulu jidanu. Te rogu, duma acolo; restulu 'lu privescu eu cá advocatu prea usoru.

— Bine, sântemu invitoi!

A dóu'a dí plecara ambii in satulu vecinu, unde proprietariulu i-i primí fórté prietinesce, mai alesu cá cunóscea de mai 'nainte pe pretenuulu jidanulu.

Sér'a dupa mésa, s'a datu advocatulu de-o parte cu parintele familiei, si descoperindu-si planulu seu, i-i cerú fé't'a in casatorie. Betránulu respunsé numai aceste cuvinte:

— Déca se va invoí si fi'a mea, bine, ne vomu intielege.

— Dar, ve rogu domnulu meu, sciti cá eu suntu advocatu, cá-cí lucrulu de capetenie suntu banii!

— Asia! díse betránulu. Tregéndu apoi la o parte pe prietenuulu seu, 'lu intrebá: „Ei nepotiele, nu-i jidanu petitoriulu nostru?”

— Ba jidanu dar' botezatu.

— Trei mii de draci in elu, jidanulu totu jidanu remane, macaru se-lu boteze antichristu.

I-i mai șioptí apoi la urechia câte-v'a cuvinte, si înainte de a le pófti nópte buna, le spuse cá in oda'ia de alaturi se gatescu doue paturi pentru amédoi, celu de catra feréștra pentru advocatu, celu-alaltu pentru prietinuulu seu.

— Blagoslovitu se fi frate cá mai adusu la asia unu locu bunu. Betránulu mai cá 'si ésa din piele de bucurie cá capata ginere advocatu.

— Tocmai asia! respunsé celu-alaltu.

Trecura apoi in oda'ia de-alaturi, unde prietenuulu advocatulu, desbracându-se, in graba se aruncá in patulu móle si curatielu.

Si jidanulu ispraví in scurta vreme cu desbracatulu si graindu, „șciu cá voiu dormi de minune,” se aruncá in patulu seu. Dar' cu strigate de ahai-avai, sarí mai pâna in plafonu, t'pându cá si unu nebunu.

Patulu érá fórté frumosu pregatitu, dar' sub paplóna se aflá o coróna tiesuta din spini, care prin aruncatur'a repede a jidanului in patu i-a patrunsu in spinare pâna la maduva.

Ce s'a intemplatu dupa aceea? nu mai intrebati: destulu cá a dóu'a dí rabinulu l'a curatitu pe jidanulu nostru de apa botezului, si elu a remasu totu ce érá: „unu jidanu nebotezatu.”

„**Scól'a Practica**“ Magazin de lectiuni si materii pentru instruciunea primara, de Vasile Petri, si-a inchiatu, cu numerulu pro Martisioru a. e., tomulu II si deschide pronomeratiune la tomulu III (Aprile 1884 — Martisioru 1885) tomu carele, pana se va infiintá in Naseudu tipografi'a proiectata, va aparé si elu, cá si tomurile precedente, in 12 numere mensuale, de câte doue cóle fia-care, si va costá pe anulu intregu pentru Austro-Ungari'a 3 fl, pentru Romani'a 10 lei noi, respunsi înainte. Pe creditu fóia nu se dá nimerui, fiindu ca abonamentele neachitate mai facu inca si astadi: dela tomulu I 66 fl. 75 cr. dela tomulu II 215 fl. 50 cr, dela „Scól'a Romana“ 408 fl. 50 cr.

„**Scól'a Practica**“ este unic'a fóia la noi Romanii, care cultiva *prax'a scolara* pe o scara atatu de intinsa. Avéndu in vedere dictulu lui Diesterweg, cá „*puterea invetiatoriului este metodulu seu*,” „**Scól'a Practica**“ si-a propusu din capulu locului, a tiené pre invetiatorii nostri necurmatu in curentulu *metodirei rationale de astadi*, si a-i smulge din catusiele onoru deprinderi invecbite, bune de a timpí, dar nu de a lumina spiritulu prunciloru. In scopulu acest'a fóia aduce lectiuni si materii practice, compuse ast'felu, cá invetiatorii se le póta aplicá numai decátu in scóla; lectiunile si materiile suntu alese din tóte obiectele de invetiamentu, de unu tempu incóce chiar si din *Religiune*, obiectu de cea mai mare importantia pentru scopurile scólei dar care la noi este neglijatu afara din cale. — Din consideratiunile acesteia recomandamú „**Scól'a Practica**“ tuturorú catechetiloru si invetiatoriloru nostri. Abonamentele a se adresá la redactiune in Naseudu (*Naszód Transilvani'a*.)